

Ebû Abdurrahman Ahmed b. Şu'ayb en-Nesâ'î, 215/830 senesinde Horasan'ın Nesâ kasabasında doğmuştur. Küçük yaşından itibaren hadis öğrenmeye başlamıştır. Daha sonra da, hadis toplamak için bütün Horasan'ı, Hicaz'ı, Suriye ve Mısır'ı dolaşmıştır. Çeşitli savaflara katılmış ve askerlere hadis dersleri de vermiştir.

Nesâî bir dönem kâdılık yapmış ve Şam'da Emevî halifeleri yararına hadis Mevzusu yönünde kendisine uygulanan baskılara karşı koyduğu için eziyet görmüştür. Bu yüzden Mekke'ye gitmiş ve (303/911) senesinde burada vefat etmiştir.

Nesâ'î, hadis ilminde ve özellikle râvîlerin cerh ve ta'dîlinde, zamanının önde gelen, âlimlerinden biri olmuştur.

es-SÜNEN

□□□□□ Nesâ'î'nin (ö. 303/915) □ *Kütüb-i Sitte*'ye dahil olan eseri. el-Müctebâ diye bilinen eser güvenilir hadis kitaplarından biridir. Nesâ'î es-Sünenü'l-kübrâ adını verdiği, seksen iki kitap ve 11.770 hadisten meydana gelen eserini Remle emîrine takdim etmiş, emîr bu hacimli çalışmadaki bütün hadislerin sahih olmadığını öğrenince Nesâ'î'den sahih hadisleri ayrı bir kitapta toplamasını istemiş, o da es-Sünenü'l-kübrâ'da isnadını tenkit ettiği hadisleri ayıklayarak elli bir kitap, 2538 bab ve 5758 (5761) hadisten ibaret ikinci bir çalışma yapmış ve ahkâma dair hadisleri bir araya getirdiği eserine “seçilmiş hadisler” anlamında el-Müctebâ (el-Müctenâ) adını vermiştir. Ayrıca es-Sünenü' □ -□ ugrâ olarak da anılan bu eserde ahkâm hadisleri dışında sadece iman konusundaki rivayetlere yer verilmiştir. es-Sünen'deki hadislerin seçiminde Buhârî ve Müslim'in metodunu dikkate alan müellif aynı

konudaki hadislerin bir yerde toplanmasına ve çeşitli senedlerle zikredilmesine özen göstermiş, gerektiğinde hadisleri çeşitli konularda tekrarlamış, hadisler arasındaki rivayet farklarını belirtmeye önem vermiş, yer yer hadislerden fikhî hükümler çıkarıp fakihlerin görüş ve fetvalarını zikretmiş, hadislerdeki rivayet kusurlarını da göstermeye çalışmıştır. Râvi tenkidindeki titizliği ve Buhârî ile Müslim'in güvenilir kabul ettiği bazı râvileri eleştirmesi sebebiyle onun hadis kabulündeki şartlarının Buhârî ve Müslim'den daha ileri derece olduğu söylenmiş, sünenlerin en az sayıda zayıf hadis ihtiva edeni olduğu için Kütüb-i Sitte sıralamasında ۱ a ۱ ayn'dan sonra üçüncü sırada gelmesi gerektiği ileri sürülmüştür. Nesâî'nin hadis münekkitlerinin terkinde ittifak etmedikleri râvilerin rivayetlerini eserine alması, el-Müctebâ'nın ۱ a ۱ ayn ile mukayese edilemeyeceğini göstermektedir. es-Sünen hakkındaki görüşler Nesâî'nin de kendine has bir sıhhat anlayışı olduğunu, rivayetleri ve râvileri buna göre değerlendirdiğini ve güvenilir bulduğu hadisleri eserine aldığını ortaya koymaktadır. Kütüb-i Sitte'ye dahil sünenlerin râvileri arasında en son vefat eden Nesâî olduğu için onun en âlî rivayetleri rubâî (dört râvili), en nâzil rivayetleri ise kendisinin belirttiği gibi uşârîdir (on râvili; bk. "İftitâ", 69). İbnü's-Seken, kendisinden bazı hadis kitaplarını tavsiye etmesi istendiği zaman Buhârî ve Müslim'in el-Câmi' u' -۱ a ۱ a'leri ile Ebû Dâvûd ve Nesâî'nin es-Sünen'lerini güvenilir bulduğunu belirtmiştir (Mizzî, I, 168). es-Sünen'in en önemli râvisi talebeleri içinde Nesâî'den çokça faydalandığı için "sâhibü'n-Nesâî" diye anılan İbnü's-Sünnî'dir. Zehebî, es-Sünenü'l-kübrâ'yı el-Müctebâ adıyla onun ihtisar ettiğini ileri sürmüştü de Sehâvî bu görüşe katılmamıştır. Nesâî'in oğlu Abdülkerîm ile Velîd diye tanınan zâhid Ebû Bekir Muhammed b. Kâsım el-Mısırî de eseri rivayet edenler arasındadır.

es-Sünen Delhi'de (1256, taş baskısı; I-II, 1281, 1315, 1316, 1325), Kanpûr'da (1265, 1312), Leknev'de (1869), Bulak'ta (1276), Kahire'de (I-VIII, 1312; Süyûtî'nin şerhi ve Muhammed b. Abdülhâdî

es-Sindî'nin hâşiyesiyle birlikte, Hasan Muhammed el-Mes'ûdî'nin kontrolünde, I-VIII, 1348/1930), Bombay'da (nşr. Abdüssamed Şerefeddin, 1392), Beyrut'ta (nşr. Abdülfettâh Ebû Gudde, I-IX, 1406, 1409, kitapları, babları ve hadisleri numaralanıp çok yönlü fihristleri yapılmak suretiyle Süyûtî ve Sindî'nin hâşiyeleriyle birlikte) ve Riyad'da (Mevsû' atü'l- adîs i ş-şerîf el-Kütübü's-Sitte [2000], s. 2085-2472) yayımlanmıştır. Liechtenstein'de bulunan Cem'iyetü'l-merkezi'l-İslâmî eserin elli iki kitap, 2538 bab ve 5776 hadisten meydana gelen farklı tertipte titiz bir neşrini gerçekleştirmiştir (I-II, 1421/2000). es-Sünen'i Ahmed Muhtar Büyükçınar, Ahmet Tekin, Ömer Faruk Harman ve Yaşar Erol Türkçe'ye tercüme etmiştir (I-VIII, İstanbul 1981). Eserin 255 (869) tarihli bir yazması Şam'da Dârü'l-kütübî'z-Zâhiriyye'dedir. J. Robson es-Sünen'in nüshaları üzerine bir makale kaleme almıştır ("The Transmission of Nasa'i's 'Sunan'", JSS, I, 1956, s. 38-59).

Eser üzerinde muhtelif şerhler yazılmış olup yakın zamana kadar bunların en meşhuru ve en çok istifade edileni Süyûtî'nin Zehrü'r-rubâ ale'l-Müctebâ'sı idiysen de Muhammed b. Abdülhâdî es-Sindî'nin 1894 yılında tamamladığı âşiye, Süyûtî'nin şerhinden daha kapsamlıdır. Bu şerh ve hâşiye es-Sünen'le birlikte Kahire'de (I-II, 1312, 1348; I-IV, 1932; I-VIII, 1964), Kanpûr'da (1848, 1882), Delhi'de (1272, 1281) ve Lahor'da (nşr. Muhammed Atâullah el-Fûcyânî, I-IV, 1376) pek çok defa basılmıştır. Dimnâtî, Zehrü'r-rubâ'yı Arfü Zehri'r-rubâ ale'l-Müctebâ adıyla ihtisar etmiştir (Kahire 1299). İbnü'n-Ni'me diye bilinen Endülüslü hadis hâfızı ve müfessir Ebü'l-Hasan Ali b. Abdullah b. Halef'in on cilt olduğu söylenen (Ziriklî, IV, 304) el-İmân fî şer'i Süneni (Mu'annefi)'n-Nesâî Ebî Abderra'mân adlı şerhinin günümüze ulaşmış olduğu, ayrıca bu eserin el-Müctebâ ve es-Sünenü'l-kübrâ'dan hangisine dair olduğu bilinmemektedir. Abdurrahman b. Ahmed el-Behkelî'nin Teysîrü'l-yüsrâ şer'u'l-Müctebâ mine's-Süneni'l-kübrâ adlı bir çalışması vardır (I-IV, San'a, el-Mektebetü'l-Garbiyye bi'l-Câmi'l-kebir, nr. 54-58).

Muhammed Muhtâr b. Muhammed b. Ahmed eş-Şinkîti'nin Şürû u envâri'l-mineni'l-kübrâ el-ilâhiyye bi-keşfi esrâri's-Süneni' - ugrâ en-Nesâ iyye adını verdiği Şer u Süneni'n-Nesâ i'sinde (I-III, Kahire 1410/1989) hadislerin râvileri hakkında bilgi verilmekte, hadisi tahriç eden musannifleri zikredilmekte ve hadisten elde edilen hükümlerle âlimlerin hadis hakkındaki değerlendirmelerine yer verilmektedir. es-Sünen'in en geniş şerhi, Muhammed b. Ali b. Âdem el-İtyûbî el-Vellevî'nin a îretü'l- u bâ fî şer i'l-Müctebâ adını verdiği Şer u Süneni'n-Nesâ i'sidir (I-XLII, Mekke 1428/2007, son iki cildi fihrist). Müellif hadislerin râvileri, lafızları ve mânaları hakkında açıklamalar yapmıştır. es-Sünen'i Vahîdüzzaman Han'ın Ravzu'r-rubâ an tercemeti'l-Müctebâ adıyla şerhettiği ve eserin Lahor'da Hintçe tercümesiyle birlikte yayımlandığı söylenmektedir. Eser üzerindeki diğer çalışmalar arasında Ebîverdî'nin Kitâbü Ebî Abdîrre mân en-Nesâ i fi's-Süneni'l-me s ûre ve şer i ġarîbih adlı eseri zikredilebilir. İbnü'l-Mülakkın'ın es-Sünen'in Kütüb-i amse'ye olan zevâidini şerhettiği kaydedilmektedir (Keşfü' - unûn, II, 1006). Seyyid Kesrevî Hasan da İs âdü'r-râ i bi-efrâd ve zevâ idi'n-Nesâ i ale'l-kütübî'l- amse adıyla bir eser kaleme almış (I-II, Beyrut 1419/1998), es-Sünenü'l-kübrâ ve el-Müctebâ'daki mürsel rivayetleri Ta rîbü'n-nâ i min merâsîli'n-Nesâ i adıyla bir araya getirmiştir (Beyrut 1418/1998). Kütüb-i Sitte'nin her birine dair hatim merasimlerinde okunmak üzere birer eser kaleme alan Şemseddin es-Sehâvî, es-Sünen hakkındaki çalışmasına Buğyetü'r-râğîbî'l-mütemennî fî atmi'n-Nesâ i rivâyeti İbni's-Sünnî adını vermiştir (nşr. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrâhim, Kahire-Beyrut 1411/1991; nşr. Abdülazîz b. Muhammed b. İbrâhim Abdüllatîf, Riyad 1414/1993). Muhammed Zekerîyyâ Kandehlevî'nin es-Sünen hakkındaki takrirleri el-Feyzü's-semâ i ale Süneni'n-Nesâ i adıyla neşredilmiştir (I, Sehârenpûr 1985-). Nâsırüddin el-Elbânî, a i u Süneni'n-Nesâ i (I-III, Beyrut 1408/1988) ve Za ifü Süneni'n-Nesâ i (Beyrut 1410/1990) adıyla iki eser yayımlamıştır. Ebû İshak el-Huveynî el-Eserî'nin Be lü'l-i sân bi-ta rîbi Süneni'n-Nesâ i Ebî

Abdirra mn adlı bir çalışması bulunmaktadır (Kahire 1410). Muhammed Eymen eř-şebrv esere Fet u'l-muğis adını verdiği oldukça geniş bir fihrist hazırlamış ve Fihris Sneni'n-Nes adıyla yayımlamıştır (Beyrut 1988, 1411/1991). Vasiyyullah b. Muhammed Abbas e - u af ve'l-mechln ve'l-metrkn f (Mcteb)'n-Nes adıyla yksek lisans tezi yapmıştır (1396, Cmiat mmi'l-kur ed-dirst'l-uly eř-şer'ıyye). **M. YAşAR KANDEMİR**

<https://islamansiklopedisi.org.tr/es-sunen--nesai>

BİBLİYOGRAFYA

Nes,  Amel'l-yevm ve'l-leyle (nşr. Frk Hamde), Beyrut 1407/1987, neşredenin girişi, s. 39-89; Mizz, Teh b'l-Keml, I, 167-173; Syt, Zehr'r-rub  ale'l-Mcteb (nşr. Abdlfetth Eb Gudde), Beyrut 1409/1988, I, 3-6; a.mlf., Tedrb'r-rv (nşr. Abdlvehhb Abdllatf), Kahire 1385/1966, I, 102, 167; Keřf' - unn, II, 1006-1007; Sıddk Hasan Han, el-   a f  ikri' -   i's-sitte, Beyrut 1405/1985, s. 219-220; Sezgin, GAS (Ar.), I, 329-330; Ma a'l-Mektebe, s. 415-416; Zirikl, el-A lm (Fethullah), IV, 304; İsmail L. kan, Hads Edebiyt, İstanbul 1989, s. 86-88; Kettn, er-Rislet'l-mstetrafe (zbek), s. 24-25; Muhammed b. Ali b. dem el-tyb el-Vellev, şer u Sneni'n-Nes:  a ret'l- u b f şer i'l-Mcteb, Mekke 1428/2007, I, 20-56.